

PSYCHOLOGISCH PSYCHIATRISCH INFORMATIEBULLETIN

gericht op de justitiële hulpverlening

Bestemd voor hen die zich bezig houden met observatie en behandeling in de sectoren van gevangeniswezen, kindbescherming, psychopatenzorg en reclassering.

8e jrg., nr. 1, mei 1975
Halfway houses en sluisinternaten

Uitgaven van het Wetenschappelijk onderzoek en documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie, Laan Copes van Cattenburgh 62, 's-Gravenhage.

Correspondentieadres: Plein 2b.
Telefoon: 61 43 11, toestel 493.

I N H O U D

Inleiding	blz. 1
<u>Halfway houses en sluisinternaten t.b.v. ex-gedetineerden</u>	
Een oriënterend onderzoek over halfway houses	blz. 2
Het halfway house na tien jaar; een evaluatie van een novum in de justitiële voorzieningen	blz. 4
<u>Halfway houses en sluisinternaten t.b.v. delinquente jongeren</u>	
Delinquente adolescenten in kleine leefeenheden	blz. 5
Impliciete behandelingsaspecten in een halfway house voor delinquente jongens	blz. 7
Halfway house voor ex-gedetineerden	blz. 10
Een halfway house voor meisjes; verslag van een mislukking	blz. 12
<u>Halfway houses en sluisinternaten t.b.v. psychiatrische patienten</u>	
De functie van het halfway house in de programma's van instanties werkzaam op het gebied van de geestelijke volksgezondheid in Groot Brittannië en de Verenigde Staten	blz. 13
Een evaluatie van sluisinternaat "De Sluis" te Amsterdam	blz. 15
De Sluis, een kind van z'n tijd	blz. 17
Een experiment in collectieve kamerbewoning	blz. 18

LITERATUUROVERZICHT

Halfway houses en sluisinternaten t.b.v. ex-gedetineerden	blz. 20
Halfway houses en sluisinternaten t.b.v. jongeren, al of niet na tussenkomst van de rechter	blz. 24
Halfway houses en sluisinternaten t.b.v. psychiatrische patienten	blz. 28

Inleiding

Zowel in de psychiatrische verpleging als in de verschillende vormen van intramurale hulpverlening in justitieel verband valt in de laatste tientallen jaren een ontwikkeling te bespeuren, die is gericht op beperking en bekorting van inrichtingsopnamen. Het langdurig uit de maatschappij verwijderen van mensen wordt in de modernere opvattingen omtrent behandeling en hulpverlening in het algemeen minder noodzakelijk geacht dan vroeger, en men is diensgevolge de inrichting veel meer gaan zien als een noodoplossing - zoal niet als een noodzakelijk kwaad - waar op zo kort mogelijke termijn een maximaal resultaat bereikt moet worden opdat de betrokkene zo spoedig mogelijk weer geheel of gedeeltelijk kan deelnemen aan het normale leven. Hieruit is een tweeledige nieuwe problematiek gegroeid. Enerzijds door de confrontatie met de lacune tussen inrichting en samenleving, met name ten aanzien van diegenen, die gezien hun problemen of hun leeftijd niet voor opname in gezinsverband in aanmerking komen doch nochtans op grond van onvoldoende zelfstandigheid ook niet bij machte zijn, zich op eigen houtje maatschappelijk staande te houden. Anderzijds door de grote overgang tussen het verblijf in een residentiële situatie en de veel minder bescherming biedende maatschappij, voor velen een te grote stap om in één keer te kunnen maken.

Vanuit deze situatie is een duidelijke behoefte gegroeid aan "tussensituaties"; tussen-stations op de weg naar een geheel zelfstandig bestaan waar nog enige zorg of nazorg kan worden geboden, zoals de halfway houses en de sluisinternaten, ofwel alternatieve voorzieningen, waar qua huisvesting en begeleiding de voordelen van een gezinssituatie kunnen worden gerealiseerd doch op een zo brede basis, dat ook blijvend gehandicapte volwassenen en ernstig gedragsgestoorden er een voldoende gestructureerd "thuis" kunnen vinden.

[Er zijn in deze richting verschillende experimenten geweest, die met wisselend succes zijn bekroond.] De behoefte aan deze categorie van voorzieningen is echter nog altijd zeer groot, vele malen groter dan het aanbod, en er ligt hier een duidelijke taak zowel voor het particulier initiatief als de overheid. [Het leek nuttig om in *dit themanummer* de hier volgende bladzijden een aantal relevante publikaties over dit onderwerp en de daarbij opgedane ervaringen samen te vatten. Er is literatuur verzameld over de laatste vijf jaar.]

Redactie

drs. G.A. van Bergeijk
 C.H.A. Deinema, zenuwarts
 mevrouw mr. M.R. Duintjer-Kleyn
 mr. C. van der Hoof, zenuwarts
 drs. R.H. Houwink
 mejuffrouw E. Vons, redactie
 secretaresse

Een oriënterend onderzoek over halfway houses

Samenvatting van een artikel van T. Grygier, B. Nease en C.S. Anderson.
An exploratory study of halfway houses. Crime and delinquency, 16e jrg.,
nr. 3, juli 1970, blz. 280-291.

Samenvatting: drs. R.H. Houwink.

=====

Dit artikel is het verslag van een onderzoek naar methodiek, financiering en effectiviteit van halfway houses in Canada en de Verenigde Staten van Amerika. De meeste inrichtingen werden persoonlijk bezocht door leden van het research-team, een aantal werd benaderd door middel van een schriftelijke enquête met vragen over capaciteit, opnamebeleid, programma, reglementen, kosten, stafbezetting, follow-up resultaten e.d. Het onderzoek was met name gericht op de functie van het halfway huis als moderne en effectieve methode voor de resocialisatie van delinquenten na hun ontslag uit de gevangenis door middel van het overbruggen van de kloof tussen de penitentiaire situatie en de vrije maatschappij. Het typische halfway house ligt aan de periferie van een grote stad, herbergt 8 tot 15 personen, die er meerdere weken kunnen verblijven en verschaft voedsel en onderdak kosteloos of op krediet tot de betrokkene een betaalde werkkring heeft gevonden. Men streeft naar een plezierig leefklimaat en biedt faciliteiten op het gebied van de recreatie; in sommige gevallen wordt de zorg zelfs uitgebreid tot hulp bij het zoeken en vinden van werkgelegenheid. Over het algemeen wordt zo weinig mogelijk gereguleerd, de huisregels blijven beperkt tot het voorkomen van overlast en ongemak. Er zijn verschillende soorten tehuizen: uitgaande van een charitatieve, meestal religieuze organisatie; opgericht door particulieren die een sterke persoonlijke invloed uitoefenen; geëxploiteerd door nazorg-organisaties (meestal professioneler en goedkoper); en uitgaande van overheidsinstellingen. Sommige tehuizen nemen ook niet-delinquenten op. Er zijn uiteraard verschillen in populatie en opnamebeleid, doch gemeenschappelijk is het doel, een situatie te creëren waarbinnen de ex-gevangene zijn opvattingen kan veranderen teneinde beter te kunnen leven in het maatschappelijk bestel. Daarbij moet rekening worden gehouden met het feit, dat de populatie van halfway houses veelal wordt gekenmerkt door verminderde intelligentie, emotionele labiliteit en geringe motivatie.

De beoordeling van het halfway house-systeem door bewoners en ex-bewoners is zeer verschillend. De afhankelijkheidspositie kan tot ambivalente gevoelens leiden: dankbaarheid enerzijds, ressentiment en projectie van hostiliteit anderzijds. Vaak waardeert en verwijt men gelijktijdig de hulpverleners hun zorg en toewijding. Een obstakel ten aanzien van het functioneren van halfway houses is het verschijnsel, dat cliënten en staf de neiging hebben, de behoeften van de bewoners van een verschillende kant te zien. De nazorg bijvoorbeeld wordt door de cliënten beoordeeld naar concrete en materialistische normen, terwijl de staf veel meer denkt in termen van attitude-verandering, gewetensvorming en preventie van recidive. Follow-up gegevens spelen een belangrijke rol, om de functie van het halfway house naar buiten toe te verduidelijken en de financiële middelen los te krijgen, maar de interpretatie van deze gegevens is problematisch: veel hangt af van de selectie bij toelating, van de definitie van "succes" in relatie tot het verblijf, enz. Wanneer men de recidive-statistiek nauwkeurig analyseert blijkt er geen groot verschil te bestaan tussen verschillende typen tehuizen en dat moeilijk kan worden vastgesteld in hoeverre de resultaten al dan niet een gevolg zijn van het verblijf c.q. van het tijdens dat verblijf gevolgde beleid. In feite bleek dat geen gegevens beschikbaar zijn op

grond waarvan het hulpverleningsproces van een halfway house adequaat kon worden geëvalueerd.

Een belangrijk vergelijkingspunt tussen halfway houses en andere vormen van reclassering wordt gevormd door de financiële investering. Een halfway house is goedkoper dan de gevangenis, maar door de noodzaak van het handhaven van een therapeutisch klimaat en het sterk beperken van de groepsgrootte toch relatief kostbaar.

In zijn totaliteit leidt het onderzoek tot een aantal conclusies en probleemstellingen. Halfway houses zijn duur, worden vaak negatief beoordeeld door de betrokkenen en hun effectiviteit kan niet worden bewezen. Maar dit is geen reden, ze te verwerpen; misschien moeten we in plaats van statistische criteria humanitaire gebruiken. Het halfway house heeft te maken met mensen die in een crisis-situatie verkeren, die constructief kan worden gebruikt om een radicale verandering van instelling te bevorderen. Daartoe echter zal het tehuis gebruik moeten kunnen maken van bestaande kennis inzake het beïnvloeden van gedrag door middel van groepen.

Halfway houses bieden de ex-gedetineerde financiële hulp, steun bij het vinden van werk, bemoediging en morele steun, maar vormen tevens een concentratie van delinquenten, waarbij delinquente normen en gedragspatronen eerder versterkt dan verminderd kunnen worden. Wellicht is de grootste waarde van halfway houses gelegen in de verzachting van een stuk menselijke ellende. Dat is op zichzelf een respectabel doel, doch het is niet het enige antwoord op het probleem. Verdere research is zeker noodzakelijk om tot een nauwkeuriger bepaling te kunnen komen van de positie en de waarde van het halfway house, in vergelijking met andere nazorg-voorzieningen. Er is behoefte aan huisvesting voor zeer verschillende groepen mensen: bejaarden die zichzelf niet kunnen verzorgen en arbeidsongeschikt zijn, maar ook delinquente jongeren die niet in een normaal gezin kunnen worden opgenomen, en langdurig gestraften die extra hulp behoeven voor de wederaanpassing. In alle gevallen zullen de voorzieningen weer anders moeten zijn.

Om tot zinvolle research te komen zou men een willekeurig gekozen groep ex-gedetineerden via een halfway house, en een nauwkeurig gematchte controlegroep via andere nazorg-voorzieningen moeten resocialiseren en vervolgens zorgvuldig de follow-up gegevens analyseren. Tot dusverre is nog slechts een enkel dergelijk onderzoek gedaan, overigens met weinigzeggend, overwegend negatief resultaat. Om een dergelijk onderzoek verantwoord op te zetten is trouwens veel meer vóór-informatie vereist over methodiek en organisatie van het halfway house. Een beperkte mate van dergelijke pre-evaluatieve informatie is opgenomen in de voorliggende studie.

Het halfway house na tien jaar; een evaluatie van een novum in de justitiële voorzieningen

Samenvatting van een artikel van D.C. Sullivan, L.J. Seigel en T. Clear. The halfway house, ten years later: reappraisal of correctional innovation. Canadian journal of criminology and corrections, 16e jrg., nr. 2, april 1974, blz. 188-197.

Samenvatting: drs. R.H. Houwink.

=====

In een tijdperk waarin twijfel en scepsis ten aanzien van het effect van correctionele maatregelen overheersten, werd de invoering van het halfway house begroet als een realistische en veelbelovende vernieuwing in het pakket van justitiële voorzieningen, en een gunstig alternatief voor enerzijds detentie en anderzijds het verblijf in de maatschappij onder toezicht. Men verwachtte dat hierdoor de recidive aanzienlijk zou kunnen worden ingeperkt doordat beter kon worden tegemoet gekomen aan de behoefte aan steun en begeleiding van de ex-gedeteneerde.

Wanneer men tien jaar na de invoering van deze tehuizen de daarover gaande literatuur bestudeert wordt men getroffen door de veelal ambivalente of zelfs negatieve bevindingen van alle pogingen om de resultaten van het verblijf in halfway houses te evalueren. Met name wanneer de recidive als maatstaf wordt gehanteerd blijkt uit verschillende onderzoeken, dat het recidivisme-percentage bij de bevolking van halfway houses niet of nauwelijks lager ligt dan bij controle-groepen. Dit blijkt zowel voor de Verenigde Staten als voor Canada en Engeland te gelden, ook al blijkt uit sommige onderzoeken wel een positief effect van het verblijf in een halfway house.

Toch lijkt de conclusie, dat de halfway-voorzieningen ineffectief en overbodig zouden zijn, vooralsnog voorbarig. Alvorens men een beslissend oordeel formuleert moeten tenminste twee factoren die in de research tot nog toe te veel verwaarloosd zijn, nader worden bestudeerd, te weten 1) beleidsopzet en populatie, en 2) beleidsvoering en organisatie. Pas wanneer deze elementen in de opzet van een onderzoek worden ingecalculeerd kan men valide resultaten verwachten.

Een van de problemen van veel halfway houses is het verzuim om een systematische classificatie te maken van de typen cliënten in relatie tot hun behandelingsstrategieën. Met andere woorden de specificiteit van de behoeften en de geboden hulp worden onvoldoende op elkaar geënt. Waar de hulpverlening op speciale categorieën cliënten wordt gericht, b.v. verslaafden, wordt vaak onvoldoende kritisch geanalyseerd of de gehuldigde uitgangspunten valide zijn en weinig gerefereerd aan bevindingen van andere werkers in hetzelfde veld. Het is trouwens de vraag, of halfway houses voor verslaafden de goede oplossing zijn zolang over de psychodynamische achtergronden van het verslaafdheidsgedrag nog maar zo weinig bekend is. Men kan zich in het algemeen afvragen, of een indeling op basis van de aard der delinquentie wel de meest wezenlijke is ten aanzien van de selectie van aanvragen voor een halfway house.

Het grootste hiaat in de research is wel het ontbreken van een systematische evaluatie van het beleid van de halfway houses, zowel in de termen van doelstelling als in het uitvoerende vlak. Toch zijn deze elementen van grote invloed op de relaties en wederkerige beeldvorming van personeel en cliënten en dus uiteindelijk ook op het gedrag van beide groepen. In het algemeen heeft men zich bij het evaluerend onderzoek naar de resultaten van halfway houses te uitsluitend en eenzijdig gericht op het gedrag van de cliënten.

Delinquenten adolescenten in kleine leefeenheden

Samenvatting van een rapport van T.B. Palmer. Differential placement of delinquents in group homes; final report (of) the Group home project. Sacramento, California youth authority, 1972. 215 blz. Met los: synopsis.

Samenvatting: drs. Th. W. Scholten.

=====

In toenemende mate worden tehuizen gesticht waar jongeren met problemen of jongeren die problemen veroorzaken in kleine groepen geplaatst worden. Op deze wijze kan een (te lang) verblijf buiten de maatschappij vaak vermeden worden. Ook economische motieven spelen een rol. Over de effectiviteit van dergelijke kleine leefeenheden is nog weinig bekend. De verwachtingen zijn vaak nog hoog gespannen. In dit rapport wordt een poging gedaan enkele van de mogelijkheden en beperkingen te schetsen teneinde een gedifferentieerd, effectief en geïntegreerd gebruik van dergelijke huizen te bevorderen.

Het rapport is gebaseerd op een onderzoek dat zich uitstreckte over de periode april 1966 tot september 1969. In deze periode werden onder auspiciën van de California Youth Authority (CYA) en het National Institute of Mental Health een aantal kleine leefeenheden opgezet. De bewoners waren veroordeelde jongeren tussen de 13 en 19 jaar oud, met gemiddeld vijf arrestaties. Uitgezonderd waren daders van gewapende roofovervallen, verkrachtigen en andere zware geweldsdelicten. Het project werd mede opgezet omdat plaatsing in pleeggezinnen vaak vele problemen met zich bracht zoals het vinden van goede pleeggezinnen. De gedachte ontstond dat groepshuizen een meer overzichtelijke mogelijkheid zouden zijn een leefgemeenschap te bieden voor jongeren die nog niet rijp waren voor een onafhankelijke bestaan en die een te lange termijn plaatsing buitenshuis nodig hadden. Een dergelijke plaatsing geldt vaak als alternatief voor een detentie. Bij de opzet van de leefeenheden werd gebruik gemaakt van een door de staf van het California Community Treatment Project (CTP) in 1965 ontwikkelde classificatie systeem. Er werden in eerste instantie 5 typen huizen ontwikkeld:

- Type I : Bestemd voor maximaal 4 duidelijk onvolwassen en afhankelijke jongeren, met een achtergrond van verwaarlozing en het gebruik van geweld in hun opvoeding. Dit type tehuis zou zo veel mogelijk moeten lijken op een normaal ongestoord gezinsleven.
- Type II : Dit type is bestemd voor maximaal 6 jongeren met karakterstoornissen en psychopathieën e.d. Er heersen strenge en duidelijke regels. Van de jongeren wordt sociaal acceptabel, constructief gedrag verwacht. Er wordt niet getracht een gezinssituatie na te bootsen.
- Type III : Dit type is bestemd voor die jongeren die al bijna toe zijn aan een onafhankelijk bestaan. Maximaal 6 jongeren leven er in een soort "YMCA hotel".
- Type IV : Is een opvang van tijdelijke aard en bedoeld voor maximaal 6 jongeren die nog niet geschikt zijn voor een onafhankelijk bestaan op kamers en waarvoor een huis van bewaring evenmin een goede oplossing is. De jongeren gaan naar school of werk, maar kunnen ook, als dit gewenst lijkt om bij te komen, weinig of niets doen.

Type V : Deze opvang voor maximaal 6 jongeren, is een soort huis-arrest van maximaal één week, bestemd voor jongeren die toezicht nodig hebben.

Tijdens de looptijd van het project ontwikkelden zich twee nog niet genoemde typen huizen: een voor maximaal 6, relatief volwassen jongeren die behoefte hadden aan een gezinsleven. Daarnaast ontstond een huis voor meisjes.

De resultaten

In totaal werden 8 huizen voor jongens bestudeerd: 6 voor langdurige en 2 voor tijdelijke opvang. Vijf van deze huizen bestonden één jaar of langer, de overige drie korter dan een jaar. Het huis voor meisjes dat bestudeerd werd bestond bijna twee jaar.

De huizen werden gerund door niet-opgeleide echtparen met meestal eigen kinderen die ook in het huis leefden. Er was geen huishoudelijk of ander personeel en evenmin werd gewerkt met vrijwilligers. Wel werkten de echtparen samen met een of meer "parole-officers".

Gedurende de onderzoeksperiode werden 63 jongens geplaatst, 39 langdurig en 24 kort. Sommigen van hen werden meer dan eenmaal geplaatst. Ofschoon het aanbod van kandidaten over het algemeen laag was, konden bijna alle ontworpen typen tamelijk gemakkelijk op poten gezet worden. Alleen type V, het "huisarrest" kwam niet van de grond. Ongeveer één derde van de langdurig geplaatsten zou, achteraf gezien even goed in een pleeggezin geplaatst kunnen worden.

Pleeggezinnen waren voor hen echter niet beschikbaar.

Jongens die langdurig geplaatst waren deden het beter dan niet-geplaatsten. De percentages "parole failure" waren na 15 maanden resp. 17 en 33 % en na 24 maanden resp. 33 en 43 %. Wanneer gecorrigeerd wordt voor verschillen in leeftijd en andere kenmerken, worden de verschillen nog groter. De verschillen zijn echter door de kleine aantallen niet significant.

De beste resultaten werden geboekt met huizen van het type III en IV. Er bleek een duidelijk interactie effect te bestaan tussen "type jongen en type huis". Jongens met bepaalde kenmerken doen het goed in bepaalde huizen en slecht(er) in andere.

Het optimale aantal jongeren in één huis was 3 à 4. Deze en andere resultaten worden in het rapport uitvoerig weergegeven en besproken.

Impliciete behandelingsaspecten in een halfway house voor delinquente jongens

Samenvatting van een artikel van R.C. Trojanowicz. Inherent treatment characteristics in a halfway house for delinquent boys. Federal probation, 35e jrg., nr! 1, maart 1971, blz. 18-26.

Samenvatting: drs. R.H. Houwink.

=====
 Halfway houses als tussenfase tussen inrichting en maatschappij ontstonden in Amerika oorspronkelijk ten behoeve van psychiatrische patienten; pas recentelijk zijn deze voorzieningen ook voor delinquenten gecreëerd. In Michigan zijn sedert 1964 meerdere halfway houses voor jeugdige delinquenten geopend, momenteel acht in totaal. Deze studie betreft speciaal de reorganisatie van één daarvan, Pine Lodge House in Lansing, dat plaats biedt aan maximaal 12 jongens tussen 13 en 19 jaar, gedurende gemiddeld ongeveer 7½ maand.

Oorspronkelijk was het beleid gekenmerkt door het prevaleren van aspecten als veiligheid, bewaking en beveiliging, de organisatie was strikt hiërarchisch. Er waren veel problemen, die meestal konden worden teruggebracht op het aloude dilemma behandeling-bewaking. Deze universele tegenstelling is een gevolg van de historische scheiding van het personeel van inrichtingen in behandelaars en bewaarders, waarbij niveau en beslissingsbevoegdheid van de eerstgenoemden verder reikt dan dat van de laatsten.

Een ander probleem hangt samen met het type van de populatie: sociaal devianten, anders dan neurotische of psychotische patienten, zoeken niet vrijwillig hulp en behandeling en hebben ook minder besef van hun problemen.

Complicatie bij het helpen van mensen is ook, dat de mens geen brok materie is en dat mensen elkaar beïnvloeden waardoor het werk een zeer gecompliceerde en emotionele aangelegenheid wordt. De situatie waarin een hulpverlener een jeugdige delinquent dus moet bijstaan is voor beide partijen emotioneel beladen.

Daar komt nog bij, dat mensen die hun beroep zoeken in deze vormen van hulpverlening dit vaak doen om allerlei emotionele behoeften bij henzelf te bevredigen: autoriteitsconflicten, projectie van eigen insufficiëntie enz.

Het duidelijk omschrijven van het begrip "behandeling" is ook een probleem. Vaak is deze omschrijving eigenlijk slechts een definitie van de doelstelling van het instituut.

Tenslotte kan de relatie met de omgeving moeilijkheden opleveren omdat onmiddellijk negatief wordt gereageerd op vertoon van agressie buiten de inrichting. Dat kan inhouden dat binnen de muren een zekere mate van acting-out gedrag moet worden getolereerd en niet te strak gereguleerd moet worden.

In het nieuwe systeem werd er van uitgegaan dat de dichotomie behandeling-bewaking niet zo stringent hoefde te worden doorgevoerd. Daartoe werd ook het gezag gedecentraliseerd; door de beslissingsbevoegdheid te spreiden en te delegeren en bovendien aan elke medewerker een specifieke tastbare administratieve verantwoordelijkheid toe te bedelen (b.v. financiën, programmering) werd ook in de ogen van de jongens de status van de mede-

werkers verbeterd. Ook werd het onderscheid tussen behandelingsbeslissingen en beleidsbeslissingen in grote lijnen opgeheven vanuit de gedachte, dat de totale structuur van het tehuis een belangrijk therapeutisch gegeven is, zodat de huisregels een wezenlijk onderdeel van de behandeling zijn. Aangezien de behandeling in een tehuis een 24-uurs aangelegenheid is gaat ook de scheiding van een klinische situatie en een leefsituatie niet op; in de begeleiding spelen dus behandeling en regulatie voortdurend dooréén. Uiteraard betekent dit niet dat er geen hiërarchie in verantwoordelijkheden blijft bestaan, deze geldt echter in ambtelijke zaken en niet in de omgang met de jongens, zodat deze geen gelegenheid krijgt, mensen te manipuleren en tegen elkaar uit te spelen. Hoewel de beslissingsbevoegdheid vrij sterk wordt gedelegeerd, moeten bepaalde vaste regels blijven gehandhaafd, b.v. dat niet de één een maatregel van een ander zonder meer opheft of ongedaan maakt. Ook moet de mogelijkheid, elkaar te consulteren, open blijven.

De "behandelaar" heeft, op grond van hetgeen eerder is gezegd over de vorm van hulpverlening aan jeugdige delinquenten, niet per sé een groot clinicus te zijn. Belangrijker is het aanbieden van een positief identificatie-model. Daarnaast moet de behandelaar een rijp iemand zijn, die inzicht heeft in zijn eigen psychodynamiek. Steeds weer ziet men, dat bepaalde jongens een goede relatie krijgen met bepaalde "behandelaars"; deze "natuurlijke attractie" kan zeer bevorderlijk zijn voor het proces van behandeling. Aangezien de hier beschreven eigenschappen overal voorkomen, wordt niet naar een specifiek type mensen gezocht voor de stafbezetting en deze is dan ook zeer gevarieerd. De persoonlijke eigenschappen van iedere medewerker worden zo goed mogelijk benut binnen de inrichting, terwijl met ieders zwakke punten ook zoveel mogelijk rekening gehouden wordt. In het algemeen worden de medewerkers aangemoedigd, zo spontaan mogelijk te reageren, aangezien dit altijd te verkiezen is boven het verdringen en langs een omweg toch afreageren van emoties. De benadering van de pupillen is direct en altijd gericht op het realiteitskarakter van de situatie. Het heeft geen zin om bij dit type jongens in het onderbewuste te duiken.

Een belangrijk veld is de opleiding en begeleiding van de medewerkers. Deze is niet alleen gericht op algemene technieken en principes, maar ook op individuele behoeften en kwaliteiten. De één heeft andere of meer aangeboren kwaliteiten dan de ander. Door training kunnen iemands positieve mogelijkheden worden ontwikkeld en nieuwe vaardigheden worden aangeleerd. Het vertalen van abstracte theorie in herkenbare praktische termen is hoofdzaak wil de begeleiding van het personeel effectief zijn.

De systematiek van het beleid van een inrichting moet niet te duidelijk zijn om te voorkomen dat de pupillen het als een spel zien dat ze mee kunnen spelen en waarop ze zich zo fixeren dat hun verdere functioneren geen aandacht meer krijgt. Bij een te grote voorspelbaarheid van het systeem bestaat het gevaar dat een verkeerd conformisme wordt bekrachtigd.

Uit een evaluatie van de resultaten van Pine Lodge tussen 1965 en 1969 blijkt, dat in vier jaar tijds 80 jongens werden opgenomen. Een elftal werd na korte tijd terugverwezen, 12 waren nog in het tehuis en de overige 57 keerden intussen terug in de maatschappij na een verblijf van gemiddeld 7.5 mnd. Van deze 57 kregen 11 (19%) opnieuw moeilijkheden met de justitie, de overigen (81%) wisten zich te handhaven.

Enkele principes voor het goed functioneren van een halfway house:

1. Competente medewerkers met de goede instelling ten aanzien van hulpverlening aan de delinquent;
2. Alle medewerkers actief betrokken bij het behandelingsproces;
3. Goede administratieve basis-structuur met duidelijke communicatielijnen;
4. Een minimum aan regulatie, maar consistentie en vasthoudende handhaving van de bestaande regels;
5. Een zorgvuldige selectie bij de toelating van pupillen, waarbij rekening wordt gehouden zowel met de individuele behoeften van de pupil als met de groepsinteractie en met de problemen die het gevolg kunnen zijn van een verkeerde plaatsing;
6. Een adequate programmering en goede relaties met diverse instanties buiten het tehuis, zoals de politie en de scholen.

Halfway house voor ex-gedetineerden

Samenvatting van een artikel van H. Vasoli en F.J. Fahey.
Halfway house for reformatory releasees. Crime and
delinquency, 16e jrg., nr. 3, juli 1970, blz. 292-304.

Samenvatting: drs. Th.W. Scholten.

=====

Voor een ex-gedetineerde geeft de periode na zijn of haar vrijlating nogal wat moeilijkheden. Velen recidiveren snel. Zelfs in gevangenis-
sen waar resocialisatie niet alleen maar een slogan is, kan men niet
voorkomen dat veel delinquenten zeer snel na vrijlating recidiveren.
"Parole" alleen is evenmin in staat gebleken dit tegen te gaan. Gezocht
werd en wordt dan ook naar andere vormen van opvang en begeleiding. In
dit artikel wordt de opzet beschreven van een "halfway house" in Gary, Ind.
Het project heeft een jaar geduurd. Het meest belangrijke kenmerk van
dit halfway house was dat er een vijftal uiteenlopende organisaties
bij betrokken waren: de federale regering, het gevangeniswezen van de
staat, plaatselijke en regionale instanties, een universiteit en een
grote particuliere onderneming (een staalfabriek).
Het project richt zich in het bijzonder op arbeid vanuit de verwachting
dat resocialisatie middels inschakeling in het arbeidsproces bereikt
zou kunnen worden.

Het project werd aangekondigd via mededelingenborden, een film en de
gevangenskrant van een staatsgevangenis. Deelnemers waren hoofdzake-
lijk voorwaardelijk in vrijheid gestelde jongens tussen 18 en 25 jaar.
Teneinde jongens die wel belangstelling hadden maar terugschrokken voor
het werk in een staalfabriek, te motiveren, werden tijdens de detentie
informatieve lezingen gehouden en cursussen georganiseerd.
Er werden door de staalfabriek ten hoogste 15 ex-gedetineerden per maand
aangetrokken. Deze moesten een I.Q. van tenminste 96 hebben, 10 klassen
onderwijs achter de rug hebben en bij voorkeur first-offender zijn.
Verder kon de fabriek jongens die zware mishandelingen, zedenmisdrijven
of brandstichting hadden gepleegd of wegens bezit van of handel in ver-
dovende middelen waren veroordeeld, weigeren. Slechts de voorman en
het afdelingshoofd waren op de hoogte van het feit dat iemand gedeti-
neerd was geweest. Het loon was aanzienlijk beter dan deze jongens
gewoonlijk krijgen.

De jongens woonden in een hotel waar ook andere gasten waren. Hun kamers
waren niet geconcentreerd op één verdieping of vleugel.
Desondanks hadden de jongens hoofdzakelijk met elkaar en de staf con-
tact. Ook jongens die niet in de fabriek geplaatst konden worden hadden
een mogelijkheid gratis gedurende 6 weken in het hotel te wonen. Zij
ontvingen 38 dollar per week (later werd per dag uitbetaald). Zij be-
taalden zelf voor hun maaltijden. Door de ploegenarbeid was het moeilijk
de begeleiding van de jongens te programmeren.
Na de eerste drie maanden van het project woonde een "parole-officer"
in hetzelfde hotel. Later werd hij vervangen door een staffunctionaris
omdat de jongens het gevoel hadden voortdurend onder controle te staan.

De staf bestond uit een psycholoog, twee medewerkers die de contacten
met de fabriek en de plaatselijke gemeenschap onderhielden en drie
groepsleiders.

Sinds het begin in 1966 namen 77 jongens aan het project deel. Alhoewel sommige jongens van baan veranderden, kon gesteld worden dat alle jongens geprofiteerd hebben van het werk wat voor hen werd gevonden.

Wat betreft de recidive lijken de resultaten op het eerste gezicht niet gunstig: 20% recidivisten (tijdens proeftijd). Het gemiddelde in de staat Indiana is 16%. Deze vergelijking is echter niet geheel juist gezien de leeftijd van de jongens, de plaats van het hotel (een stad) en de wijze waarop de 16% berekend wordt. Wanneer beide percentages op dezelfde wijze worden berekend blijkt het cijfer voor de jongens uit het project lager te liggen dan het gemiddelde. Bovendien is het zo dat door de kleinere caseload de delicten van de in het project betrokken jongens eerder aan het licht komen dan die van andere voorwaardelijk in vrijheid gestelden.

Het project maakte duidelijk dat deze opzet van een halfway house niet alleen zaligmakend is. Zeker niet voor alle gedetineerden. Projecten als deze moeten ingepast worden in een breed scala van resocialisatie programma's die in ieder opzicht voor bepaalde gedetineerden in bepaalde fasen geschikt zijn

Een halfway house voor meisjes; verslag van een mislukking

Samenvatting van een artikel van P.D. Elder, House for ex-borstal girls - an exploratory project. British journal of criminology, 12e jrg., nr. 4, oktober 1972, blz. 357-374.

Samenvatting: drs. Th.W. Scholten.

=====

Het in dit artikel beschreven huis "Avalon" was bestemd voor meisjes die na een verblijf in een "borstal" om welke reden dan ook geen thuis meer hadden. Het huis heeft drie en een half jaar bestaan. Tijdens de eerste drie jaren hebben 36 meisjes in het huis gewoond. Het huis bood plaats aan maximaal 10 meisjes. Zij sliepen in één of twee-persoons kamers. Er was één drie-persoons kamer. Verder had het huis twee woonkamers. De meisjes betaalden een lage huur. Jongens werden in de slaapkamers niet toegelaten en moesten het huis om 11 uur 's avonds verlaten. De staf bestond uit twee ex-verpleegsters. Verder werkten mee een probation-officer en een parttime psychiater.

De meisjes waren bij binnenkomst in Avalon gemiddeld 19 jaar oud. Zij waren getest door de psychiater. De bedoeling van deze selectie procedure was meisjes die duidelijk lesbisch waren, verslaafd waren aan hard drugs, of geestelijk gestoord of zwanger waren, te weren. Ondanks het feit dat slechts één maal iemand werd afgewezen, had het huis de naam te selectief te zijn. Een van de oorzaken voor deze misvatting was ongetwijfeld het feit dat uitgegaan was van een aantal van 40 in aanmerking komende meisjes per borstal per jaar. In feite was dit aantal slechts een fractie daarvan.

De mislukking

De hoop dat er tijdens het verblijf een gevoel van "thuis zijn" zou ontstaan werd niet bewaarheid. Ondanks pogingen van de staf lukte het niet een band te leggen met de meisjes. Ook vormden de meisjes onderling geen groep. Negatieve en positieve gevoelens waren vrijwel steeds gericht op individuen.

Ondanks verschillende crises zoals naar aanleiding van onderlinge diefstal, "klikken", lesbische relaties, prostitutie, die soms bijna leiden tot sluiting van het huis, lukte het niet de meisjes te laten inzien dat zij zelf verantwoordelijkheid moesten dragen.

Onder tekenen die er op wijzen dat het project niet geslaagd genoemd kon worden zijn: een groot aantal zwangerschappen en veelvuldige zelf-verminkingen uiteenlopend van tatoeeringen tot het doorsnijden van polsen.

Dit en andere projecten hadden tot doel een verandering te weeg te brengen door op een bepaald moment (na detentie) hulp te bieden met betrekking tot een bepaald aspect van iemands leven, terwijl de problemen meestal een lange en complexe geschiedenis hebben. Bij de planning van toekomstige projecten dient men te erkennen dat een "borstal training" voor de meeste meisjes die bij dit project betrokken waren, irrelevant was, evenals het halfway house na deze training.

Nodig is een totaal nieuwe aanpak, waarbij van het begin af van maximale vrijheid en maximale onvrijheid en alle tussenvormen in principe mogelijk zijn. Vermeden moet worden dat personen na een (onvermijdelijke) terugval steeds weer gedemoraliseerd helemaal opnieuw moet beginnen. Steeds moeten de mogelijkheden zichtbaar zijn meer persoonlijke vrijheden te verwerven en vooruitgang te boeken.

De functie van het halfway house in de programma's van instanties werkzaam op het gebied van de geestelijke volksgezondheid in Groot Brittannië en de Verenigde Staten

Samenvatting van een artikel van E. Jansen. The role of the halfway house in community mental health programs in the United Kingdom and America.

American journal of psychiatry, 126e jrg., nr. 10, april 1970, blz. 1498-1504.

Samenvatting: drs. R.H. Houwink.

=====

Zowel in Groot-Brittannië (1959) als in de Verenigde Staten van Amerika (1963) heeft de zorg voor de geestelijke volksgezondheid een belangrijke vooruitgang geboekt door het aannemen van een wetgeving gericht op het doorbreken van het vroegere isolement van de psychiatrische patient. Belangrijk is daarin de opkomst van het halfway house, met name omdat het gezin vaak niet de meest ideale opvangsituatie biedt. Evenmin kan verwacht worden dat de samenleving op korte termijn de aanwezigheid van de gestoorde medemens zal kunnen aanvaarden nadat het eeuwenlang gewoonte is geweest, deze mensen uit de samenleving te verwijderen en verwijderd te houden. Daarom is het jammer dat in de wetgeving zo weinig aandacht is besteed aan de functie van halfway voorzieningen als overgang tussen inrichting en maatschappij. Veel pogingen om deze voorzieningen te creëren zijn dan ook in het experimentele stadium gebleven. Men is wel uitgegaan van de principes die opgesteld zijn door Raush en Raush in hun boek "The Halfway House Movement", maar in de praktijk zijn de meeste halfway houses nog bijzonder paternalistisch van opzet. Men vindt in grote lijnen twee categorieën: 1. Onpersoonlijke en autoritaire settings met een duidelijk repressief beleid; 2. Nieuwere huizen waar een hoge (soms te hoge) wissel wordt getrokken op de zelfstandigheid van de bewoners en op de therapeutische werking van alle incidenten. Sommige tehuizen worden zelfs "staf-loos" genoemd en staan feitelijk onder leiding van ex-patienten, die staffuncties vervullen zonder geldelijke beloning maar niet altijd vanuit een adequate filosofie. Sommige programma's, met name ten aanzien van verslaafden, gaan van een duidelijk anti-professionalistisch standpunt uit: men kan alleen elkaar helpen en deskundigheid is weggegooid geld.

In 1959 heeft de schrijfster in Londen een halfway house experiment opgezet, waarbij men heeft getracht, vooropgezette opvattingen zoveel mogelijk te vermijden, met uitzondering van de gedachte dat het menselijk gedrag een zin heeft en dat de integratie van een patient in de maatschappij niet mogelijk is door overmatige identificatie met één van beide polen, doch alleen door het leggen van contact tussen beide. Een aantal dingen werden al snel uit de praktijk duidelijk: de gedachte aan een samenleving op basis van totale gelijkheid was niet levensvatbaar, en hoeveel de leiding ook delegeert, er moet iemand zijn die de eindverantwoordelijkheid draagt. Elke samenlevingsvorm, ook die van uitsluitend patienten, kiest kennelijk een leider, zoekt veiligheid en waar nodig ook een zwart schaap. Het onderling verkeer tussen de leden van de groep kan echter tot op zekere hoogte door hen zelf geregeld worden. Na verloop van tijd komt als duidelijk doel van het samen optrekken naar voren: het creëren van een realistische situatie waarin de groepsleden geholpen kunnen worden en elkaar kunnen helpen zichzelf beter te begrijpen en een legitieme

bevrediging te ervaren in de relaties en het her-leren van sociale vaardigheden en werkactiviteiten. Het uiteindelijk doel van dat alles gezien als de uiteindelijke onafhankelijkheid van ieder individu en zijn herintegratie in de maatschappij.

Het experiment trok de aandacht en al snel waren er meer aanvragen dan beschikbare plaatsen. Daaruit bleek een duidelijke behoefte aan méér huizen. Teneinde de organisatie te vergemakkelijken en de integratie te waarborgen werd een stichting in het leven geroepen, de "Richmond Fellowship", die thans in Engeland een 16-tal huizen beheert. Sommige daarvan zijn algemeen, andere gespecialiseerd voor moeders met kinderen, adolescenten, alcoholici enz. De basisstructuur van alle tehuizen vertoont echter grote overeenkomst. Aangezien de kwaliteit van het tehuis staat of valt met het kaliber van de medewerkers wordt veel aandacht aan de opleiding van de staf besteed. Het grootste probleem blijft echter het vinden van de juiste medewerkers en adequate training en supervisie. Hier speelt ook een financieel probleem mee: de overheid betaalt veelal wel voor de verpleging van de patient, maar niet voor de nazorg. Dit geldt ook en in nog sterkere mate voor Amerika. Maar ook organisatorisch zijn er de nodige problemen. Er is weinig interactie en onderlinge uitwisseling van ervaringen, er bestaat onbegrip en wantrouwen tussen de organisatie en de erdoor gestichte tehuizen en de relaties met andere organisaties die in vergelijkbare werkvelden opereren zijn vaak complex en ondoorzichtig. Soms worden de onderlinge betrekkingen tussen verschillende organisaties geblokkeerd door naijver, zodat het lijkt op gebrek aan samenwerking of zelfs op regelrechte tegenwerking. Het is daarom van groot belang om juist aan deze organisatorische kanten aandacht te besteden, waaronder een goede samenwerking met de ziekenhuizen en inrichtingen een belangrijke plaats inneemt. Om het potentieel optimaal te kunnen effectueren is samenwerking tussen de halfway houses onderling een eerste vereiste en adequate financiering een belangrijke tweede.

Een evaluatie van sluisinternaat "De Sluis" te Amsterdam (1)

Gedeeltelijke samenvatting van een artikel van M. Beudeker en H. Wemekamp.

Studenten tonen aan dat opleiding tot arts structureel moet worden gewijzigd.

Medisch contact, 28e jrg., nr. 24, 15 juni 1973, blz. 723-725.

Samenvatting: drs. R.H. Houwink.

(1) Het onderzoek werd verricht onder leiding van dr. M.A.J. Romme.

=====
 "De Sluis" is in 1969 opengesteld als internaat tussen psychiatrische inrichting en maatschappij in, met de doelstelling, een aantal cliënten, die ofwel vanuit de inrichting, ofwel vanuit de maatschappij worden opgenomen, weer zelfstandig in de maatschappij te doen functioneren, c.q. te voorkomen dat een volledige inrichtingsopname noodzakelijk wordt. De bewoners werken over het algemeen overdag en vinden 's avonds opvang, persoonlijk en in groepsverband, en 's nachts onderdak in het tehuis. De staf is samengesteld uit een directrice, acht leiders (gedeeltelijk uit het maatschappelijk werk en gedeeltelijk uit de sociaal-psychiatrische verpleging), twee consulent-psychiaters, een psycholoog, plus huishoudelijk en administratief personeel. Er zijn veertig bedden. Het therapeutische programma omvat groepsgesprekken, community-meetings en mogelijkheden voor nonverbale communicatietraining alsook sociale vaardigheidstraining. De verblijfsduur is gemiddeld circa vier maanden, maximaal één jaar.

In 1972 is een groep cliënten, die het internaat minstens een halfjaar geleden hadden verlaten, gevolgd en geïnterviewd middels een vragenlijst. Daarbij werd de actuele situatie vergeleken met die bij opname in en ontslag uit het tehuis. Twee aspecten werden daarbij in het bijzonder bestudeerd:

1. Zelfstandigheid. Hoofddoel van De Sluis is de bevordering van het zelfstandig functioneren. Om dit aspect te kunnen onderzoeken werd het geoperationaliseerd naar een aantal concrete aspecten zoals woon- en werksituatie, inkomsten, zelfverzorging, vrijetijdsbesteding en begeleiding van de client. Door de diverse criteria te scoren en deze scores op te tellen ontstond een indexcijfer van maximaal 19 punten.
2. Individuele doelstellingen. Nagegaan werd, in hoeverre de specifieke doelstellingen van de staf van het tehuis overeenkwamen met die van de client zelf en of zij het eens waren over de mate waarin die doelstellingen waren gerealiseerd. Inhoudelijk waren deze doelstellingen zeer gevarieerd.

De enquête werd voorgelegd aan een steekproef van 60 cliënten uit de 171 die het sluisinternaat meer dan een half jaar geleden hadden verlaten. Van deze 60 bleven uiteindelijk 41 volledige antwoorden over, de anderen waren vertrokken, onvindbaar of weigerden medewerking. Het sample bestond uit 27 vrouwen en 14 mannen van uiteenlopende leeftijd met een gemiddelde opnameduur van 138 dagen.

Uit een vergelijking van de zelfstandigheidsscores tussen het tijdstip van opname en het interview bleek, dat 29 cliënten verbeterd waren, 6 waren gelijk gebleven en een zelfde aantal was achteruit gegaan. Er was geen duidelijk verschil tussen cliënten die vanuit een intramurale situatie waren opgenomen en cliënten die vanuit de maatschappij waren gekomen, bij de eerstgenoemde groep was de toename weliswaar opvallender, maar hun uitgangspositie was ook lager. Uit het onderzoek

naar de individuele doelstellingen bleek, dat 34 cliënten het eens waren met de door de staf opgestelde plannen, slechts een zevental niet. Over de mate waarin de doelstellingen waren gerealiseerd bestond overeenstemming bij 36 cliënten.

Als bezwaren ten aanzien van het onderhavige onderzoek worden de volgende overwegingen gesignaleerd:

1. Waarde van de steekproef beperkt door aantal uitvallers.
2. Retrospectieve opzet heeft bezwaren t.a.v. betrouwbaarheid.
3. Tijdstip van follow-up was arbitrair, de minimale marge van een halfjaar laat geen extrapolatie van de bevindingen over langere termijn toe.

De Sluis, een kind van z'n tijd

Samenvatting van het stageverslag van H. Kaaij, onder bovengenoemde titel, Amsterdam, Instituut voor wetenschap der andragogie, 1974. 80 blz.

Samenvatting: drs. R.H. Houwink.

=====
 Het is het verslag van een stage, doorgebracht in het halfway house "De Sluis" te Amsterdam in de periode 1973-1974.

In het eerste deel, het eigenlijke stageverslag, wordt aandacht besteed aan het ontstaan en de ontwikkeling sedert 1969 van deze inrichting, een "avond- en nachtkliniek voor volwassenen, die door psycho-sociale moeilijkheden niet meer of nog niet in staat zijn zelfstandig in de maatschappij te functioneren". Na een verhandeling over taakverdeling en vergaderingsprogram worden een aantal gegevens gepresenteerd welke betrekking hebben op de ontwikkeling in de periode oktober 1969 t/m december 1973. Ten aanzien van het behandelingsaanbod is opmerkelijk, dat een toenemend aantal cliënten vanuit de maatschappij wordt opgenomen en een dienovereenkomstig afnemend percentage uit intramurale situaties afkomstig is. Terwijl in 1969 een 16% vanuit de maatschappij en 84% vanuit inrichtingen werd opgenomen, was deze verhouding in 1973 veranderd in 68% vanuit de maatschappij en 32% uit inrichtingen. Voorts valt op, dat over het algemeen meer vrouwen worden opgenomen dan mannen (over het geheel genomen 59 tegen 41%). Ruim driekwart van de opgenomen cliënten was ongehuwd, hetgeen wellicht verklaarbaar is vanuit de gedachte dat "De Sluis" bedoeld is voor mensen die niet zelfstandig kunnen functioneren, eenzaam zijn en geen relaties hebben of kunnen leggen. Naar de leeftijd bezien valt op, dat het aantal jongeren steeds meer toeneemt; de gemiddelde leeftijd der opgenomen cliënten verschoof van 37 jaar in 1969 naar 28 jaar in 1973. In de loop der jaren is gebleken, dat De Sluis minder geschikt is voor cliënten die agressief zijn.

Uit een onderzoekje naar de "routing", de doorplaatsing van in totaal 357 opgenomen cliënten, blijkt, dat de overgang van inrichting naar maatschappij voor 71% inderdaad gerealiseerd kan worden, terwijl 29% weer terugkeert naar de inrichtingssituatie. Van de mensen, die direct vanuit de maatschappij worden opgenomen blijkt in 80% van de gevallen een psychiatrische opname voorkomen te kunnen worden. Deze cijfers zijn overigens uitsluitend gebaseerd op de bestemming na het verblijf, er is geen onderscheid gemaakt tussen "positief" en "negatief" ontslag, noch naar het eventueel "succes" van de behandeling.

Voorts wordt in het verslag de constructie beschreven van enkele systematische beoordelingsmethoden met betrekking tot de opnamesituatie, de tussentijdse evaluatie-diagnostiek en het ontslag.

Het tweede deel van het verslag bevat een encyclopedisch overzicht van de ontwikkeling van de geestelijke gezondheidszorg van de oudheid tot het heden, voor de moderne tijd gesplitst in particuliere- en overheidszorg.

In een appendix worden een aantal formulieren weergegeven welke kunnen worden gebruikt bij evaluatie, intake en ontslag.

Een experiment in collectieve kamerbewoning

Samenvatting van een artikel van L. Riehman en C.F. O'Brien.
Project in apartment group living. Social work, 18e jrg., nr. 3,
mei 1973, blz. 36-43.

Samenvatting: drs. R.H. Houwink.

=====

Uit de statistieken blijkt, dat de duur van het verblijf in psychiatrische ziekenhuizen de laatste tijd sterk terugloopt. In het Bronx Hospital verminderde de gemiddelde verblijfsduur in vier jaar tijd van 15.3 tot 1.9 maanden. Daar staat tegenover dat het aantal heropnamen van patienten sterk toeneemt. Het blijkt, dat de totale opnameperiode eigenlijk vrij constant blijft, doch over meer afzonderlijke episodens verdeeld is dan vroeger, reden waarom wel gesproken wordt van een "draaideur-ziekenhuis" (revolving-door hospital).

Wanneer inderdaad veel patienten sneller worden ontslagen maar zich toch niet in de gemeenschap kunnen handhaven heeft dit belangrijke consequenties voor de aard, de kwaliteit en de toepassing van de nazorg-faciliteiten.

Een patient die uit psychiatrische verpleging ontslagen wordt heeft de keuze uit de volgende mogelijkheden:

1. Zelfstandige kamerbewoning - meestal op kosten van de gemeenschap - lijkt veelal op voortzetting van het verblijf op een ziekenkamer doch zonder behandeling. Vaak gaan deze patienten volledig de mist in en zijn ze nauwelijks bereikbaar voor de nazorg-instanties.
2. Het halfway house biedt een klimaat, dat in de beste gevallen enige overeenkomst met de samenleving biedt door vooral aandacht te besteden aan het sociaal gedrag van de patient. Bezwaar is, dat de meeste bestaande settings meer functioneren als een kortdurende sluis tussen inrichting en samenleving en te hoge toelatingseisen stellen.
3. Voortdurend toezicht is soms de enige vorm waarin een ex-patient zich maatschappelijk staande kan houden. Dit veronderstelt echter een sterk gesuperviseerde, continue begeleidingsvorm die de afhankelijkheid van de betrokkene versterkt en beklemtoont.
4. Terugkeer in het gezin betekent meestal het in onveranderde vorm terugvinden van de situatie die (mede) tot de moeilijkheden aanleiding is geweest, met het nadeel dat de betrokkene daarin terugkomt in de rol van "geïdentificeerde patient".

Het is duidelijk dat er andere alternatieven zullen moeten komen, waarbij de volgende primaire behoeften van de ex-patient zullen moeten worden ingecalculereerd: (a) affectieve contacten en substitutie van gezinsrelaties; (b) een klimaatverandering t.a.v. de verplegingssituatie, waardoor de patient wordt gestimuleerd om een aanvaardbare sociale status op te bouwen; (c) een omgeving die tolerant is voor afwijkend gedrag doch zo min mogelijk het patient-stigma hanteert; (d) een continuïteit in de verzorging, gericht op de overgang vanuit het ziekenhuis naar de normale samenlevingsstructuur; (e) zo min mogelijk toezicht, en (f) een leefgemeenschap waarin de patient steun vindt en wordt aangemoedigd om zijn ik-krachten zowel in de sociale als in de arbeidssituatie naar beste kunnen te gebruiken.

In 1969 werd vanuit het Bronx Hospital te New York een experiment opgezet, om in een vorm van collectieve kamerbewoning een dergelijk alternatief, dat zo veel mogelijk aan bovengenoemde behoeften zou kunnen voldoen, te construeren. Twee flatwoningen in verschillende delen van New York werden gehuurd en gemeubileerd. Een team van het ziekenhuis werkte vervolgens de criteria uit, welke zouden gelden voor deelname aan het experiment: (a) leeftijd tussen 21 en 45 jaar; (b) redelijke motivatie om te werken, beoordeeld op grond van voorgeschiedenis en observatiegegevens; (c) adequaat socialisatie-potentieel; (d) tolerantie voor het leven in een groep; (e) het niet voorkomen van alcoholmisbruik over een langere periode; en (f) het niet voorkomen van gestoord sexueel gedrag. Al snel bleek, dat deze criteria te strak waren, zodat o.m. de leeftijdsgrens moest worden verruimd. In de praktijk werden de laatste twee criteria primair gesteld. Het bleek onmogelijk, bij de samenstelling van de groepen te idealistisch te werk te gaan, terwijl evenmin eenvoudige maatstaven konden worden gevonden voor de mogelijkheid tot samenleven in groepen. Het bleek dan ook in de praktijk, dat de belangrijkste factoren voor het slagen van het experiment eigenlijk waren gelegen in enige mate van sociale aanpassing en het vermogen om de dagelijkse routinezaken te verzorgen.

Elke unit werd bezet met zes patiënten (één flat met vrouwen, één met mannen) en de supervisie werd toevertrouwd aan een klein team bestaande uit twee maatschappelijk werkers, een psychiatrisch unithoofd en een lid van de ziekenhuisstaf met de speciale opdracht, het contact tussen de flat en het ziekenhuis te verzorgen. De twaalf oorspronkelijke deelnemers aan het experiment waren redelijk representatief voor de patiëntenbevolking van het ziekenhuis: verschillend van leeftijd, ras, taal, burgerlijke staat en duur van hospitalisatie.

In de periode tot aan januari 1972 waren in totaal 19 mannen en 16 vrouwen bij het experiment betrokken geweest, de meesten met de klinische diagnose van schizofrenie, waarbij meer dan de helft overwegend paranoïde ziektebeelden. Van de totaal 35 patiënten moesten 14 (zeven mannen en zeven vrouwen) later heropgenomen worden. Over het algemeen bleek dat patiënten, die reeds langere tijd in het ziekenhuis hadden doorgebracht, zich het moeilijkst in de samenleving staande konden houden. De beste resultaten werden behaald met patiënten die voor het eerst waren opgenomen of die met onderbrekingen een aantal korte opnamen achter de rug hadden. Van de 35 patiënten keerden er tien direct terug in de maatschappij. Momenteel zijn er nog elf flatbewoners waarvan de meeste vast werk hebben of een opleiding volgen.

De groep was een belangrijk middel om problemen op te lossen, aanvankelijk door middel van georganiseerde sessies, later naarmate de groepscohesie verbeterde ook spontaan en zonder bemoeienis van de staf. In toenemende mate werd een appel gedaan op de maatschappelijk werkers ter consultatie.

Het begeleidingsteam heeft thans nog de volgende functies:

1. selectie voor de toelating;
2. contacten met de sociale instellingen ten behoeve van de patiënten;
3. voorschrijven van medicijnen;
4. organisatie van wekelijkse groepssamenkomsten;
5. individuele hulp aan groepsleden;
6. beschikbaar-zijn voor crisissituaties in de avonden en week-ends.

LITERATUUROVERZICHT

Halfway houses en sluisinternaten t.b.v. ex-gedetineerden

Aledort, S.L., and M. Jones.

The Euclid House: a therapeutic community halfway house for prisoners. American journal of psychiatry, 130e jrg., nr. 3, 1973, blz. 286-289.

Euclid house is een van de 13 halfway houses in Washington D.C. Het is een therapeutische gemeenschap, waarvan de staf bijna helemaal uit negers en uit ex-delinquenten bestaat. Men ziet in de toekomst deze vorm van straffen-uitvoerlegging als een alternatief van de gevangenisstraf.

Doleschal, E. Graduated release.

Information review on crime and delinquency, 1e jrg., nr. 10, 1969, blz. 1-26.

De auteur trekt de volgende twee conclusies uit rapporten, die de overgang van de delinquent van de gevangenis naar de vrije maatschappij beschrijven.

1. De meeste onderzoekers rapporteren dat een etappegewijze vrijlating gunstig is voor de delinquent en de maatschappij en moet worden uitgebreid. 2. Uit de research en experimenten die men heeft ondernomen op het gebied van de work release, pre-release en halfway houses is gebleken dat hoe rigoureuzer men te werk gaat, hoe ambivalenter en negatiever de resultaten over de effectiviteit van deze programma's zijn. De schrijver is van mening dat de sociale en psychologische effecten van de gevangenis vaak meer schadelijk zijn voor de maatschappij dan de delinquent of het delict zelf.

Veel gedetineerden, die de weg van de gevangenis naar de maatschappij moeilijk vinden, hadden nooit een gevangenisstraf moeten krijgen.

Grygier, T., B. Nease and C.P. Anderson.

An exploratory study of halfway houses. Crime and delinquency, 16e jrg., nr. 3, 1970, blz. 280-291.

Een overzicht wordt gegeven van de halfway houses in Ontario (Canada) en een aantal huizen in de Verenigde Staten. De auteurs beschrijven hun manier van werken, de financiering, het effect van de behandeling en de mogelijkheden van verdere research. De halfway houses geven de ex-gedetineerden financiële zekerheid, hulp bij het vinden van een baan, aanmoediging en morele steun. Men brengt echter tevens een groep delinquenten samen, waardoor hun crimineel gedragspatroon eerder versterkt dan verzwakt zal worden. De waarde van halfway houses is vooral het verlichten van de menselijke nood en niet in de eerste plaats het verminderen van recidive. De moeilijkheden bij het meten van recidive in halfway houses worden besproken.

Van dit artikel is een samenvatting opgenomen op blz. 2.

Habenstreit, B. "To my brother who did a crime....." Former prisoners tell their stories in their own words.

Garden city, N.Y., Doubleday & Company, 1973, 248 blz.

De auteur beschrijft een experimenteel halfway house programma in Long Island. Het is bestemd voor delinquenten van 35 jaar of jonger die geselecteerd zijn om eerder te worden vrijgelaten. Nadat ze een poosje in het betreffende halfway house waren geweest, was het merendeel van de cliënten gemakkelijker in staat om over zichzelf te praten en hun ervaringen in de gevangenis, dan toen ze daar net waren. De verhalen van 14 parolees die deelnamen aan het LIU programma, worden weergegeven.

Hivert, P., en J.C. Richiero. A propos d'une expérience clinique dans un Centre

d'hébergement pour "sortants" de prison. Revue pénitentiaire de droit pénal, 97e jrg., nr. 2, 1973, blz. 185-192.

De schrijvers constateren dat er een gebrek is aan halfway houses. Het klimaat is er vaak slecht, doordat er te weinig geld is en te weinig mankracht. Het betreffende experiment is mislukt door een conflict tussen de staf en het bestuur.

Keller, jr., O.J. en B.S. Alper.
Halfway houses; community centered
correction and treatment.

Lexington, Heath, 1970, 205 blz.
lit. opg.

Studies in social and economic
progress.

Theoretische en praktische studie
over de behandeling en opvangme-
thode van delinquenten in "halfway-
houses"; een tussenvorm tussen in-
richting en eigen milieu. Opzet is
de hulpverlening binnen de samen-
leving te doen plaatsvinden in
kleine open leefvormen waarin
sociaal het groepswork belangrijk
is. Verschillende vormen, leiding,
normen en financiële aspecten.

Kirby, B.C. An in-between correc-
tional facility.

Police, 16e jrg., nr. 7, 1972, blz.
52-55.

Crofton house bestaat reeds 7 jaar.
In die jaren hebben er geen gebeur-
tenissen plaats gevonden die de pu-
blieke opinie negatief beïnvloed heb-
ben. Deze vorm van straftenuitvoer-
legging is financieel voordelig.
De recidive is tot een aanvaardbaar
minimum teruggebracht.

Koepsel, K. Offener Übergangsvollzug
in Castrop-Rauxel. Insassen leben
fast wie in einem Ledigenheim.

Zeitschrift für Strafvollzug, 20e
jrg., nr. 3, 1971, blz. 164-166.

In Castrop-Rauxel werd in 1969 het
eerste open halfway house geopend.
55 Gevangenen met gevangenisstraffen
van 3 tot 25 jaar hebben de laatste
zes maanden voor hun vrijlating in
het halfway house doorgebracht. Uit
contacten met ontslagen gedetineer-
den blijkt dat het succes van delin-
quenten die in een halfway house
geweest zijn groter is dan van dege-
nen die daar niet geweest zijn.

Lonergan, B. Community treatment
services.

American journal of corrections, 34e
jrg., nr. 5, september-oktober 1972,
blz. 34-35 en 46.

De auteur bespreekt ondermeer de community
treatment centers, die een overgang vormen
tussen de gevangenis en de maatschappij.
Het zijn tehuizen voor 16 tot 20 man, waar
veel nadruk gelegd wordt op individuele
en groepstherapie. Deze tehuizen dienen
alleen voor hen, die geen ernstig gevaar
voor zichzelf zijn of voor de maatschappij,
waarin ze terugkeren. De inwoners van het
centrum worden gemotiveerd om te gaan werken.
Ze betalen zelf voor hun kost en inwoning.
De financiële voordelen van een dergelijk
programma worden uiteengezet.

Miller, F.P. The reintegration of the offender
into the community (Some hopes and some
fears).

Canadian journal of corrections, 12e jrg.,
nr. 4, oktober 1970, blz. 514-525.

De schrijver geeft een historisch overzicht
van rapporten die de laatste 25 jaar over
dit onderwerp verschenen zijn. Hieruit
blijkt dat zij overeenstemmen voor wat be-
treft de basisprincipes: 1. zelfs de ge-
vangenisstraf op zijn best tenuitvoergelegd
resocialiseert de delinquent niet; 2. re-
socialisatie is niettemin het uiteindelijke doel;
3. er moet een deskundige staf met goede
salariëring ter beschikking staan; 4. het
publiek moet meer begrip en inzicht worden
bijebracht.

Vervolgens bespreekt hij de huidige situatie.
Hij wijst op problemen die aan de reïntegra-
tie van de delinquent in de weg staan, zoals
de weerstand van werkgevers om een ex-delin-
quent in dienst te nemen, en de discrimine-
rende instelling van de buitenwereld. Vele
delinquenten kunnen de kracht zich hiertegen
teweer te stellen, niet opbrengen en vervallen
weer tot criminaliteit. De maatschappij
moet ervan doordrongen worden dat zij de
plicht heeft mee te werken aan de reïntegratie
van de delinquent. Vervolgens bespreekt hij
de mogelijkheden van "halfway houses" en
"day-parole". Tenslotte schetst hij twee
nieuwe programma types om de reïntegratie
van de delinquent in de maatschappij te doen
slagen.

Pongratz, L., en F. Haag. Lernprozesse von
Straftätern in einer Übergangsanstalt des
Hamburger Strafvollzuges.

Kriminologisches journal, 3e jrg., nr. 3, 4,
1971, blz. 239-247.

In januari 1972 zal in Hamburg een halfway house geopend worden voor delinquenten. Men heeft een plan ontwikkeld voor een analyse en interpretatie van de processen, die in het halfway house zullen plaats vinden en hun resocialiserend effect. Dit in verband met de planning van andere half open tehuizen. De research zal betrekking hebben op 1. het organisatorisch sociologische deel, d.w.z. de communicatiestructuur van het gehele sociale systeem van het halfway house en zijn positie tussen de andere inrichtingen in het gevangeniswezen. 2. op het sociopsychologische deel, d.w.z. het communicatie proces in de verschillende stafgroepen en delinquenten. 3. het psychologische deel, d.w.z. motiveringen en cognitieve functies.

Rolph, C.H. Homeless from prison. Londen, The Riverside Press ltd., 1970, 32 blz.

Van vijf halfway houses zijn de volgende twee buitengewoon succesvol gebleken: Kirkstall Lodge, Leeds en Rathcoole house, Brixton. (t.b.v. alcoholisten). Met twee opvangtehuizen ging het wat minder en het vijfde, dat bestemd is voor oudere delinquenten had met wat moeilijkheden te kampen, maar functioneert nu wat beter. Uit dit experiment blijkt hoe moeilijk het voor de ex-gedetineerde is weer een plaats in de maatschappij te krijgen.

Schalt, T. Von der totalen Unfreiheit in die totale Freiheit; die Anlaufstelle für Straftlassene in Freiburg im Breisgau.

Zeitschrift für Strafvollzug, 22e jrg., nr. 4, december 1973, blz. 227-229.

In Freiburg heeft men in 1971 een "Anlaufstelle" ingericht, waar men de ex-gevangene ondermeer bij het zoeken naar werk en onderdak behulpzaam is. Indien nodig wordt ook financiële hulp gegeven. Aan het hoofd staat een maatschappelijk werker. Het contact tussen ex-gedetineerden en studenten is problematisch.

De studenten identificeerden zich met de ex-gedetineerden op een emotionele en impulsieve wijze. De vriendschap werd echter ook zo weer afgebroken. De ex-gedetineerde kan uit teleurstelling dan weer tot recidive komen. In andere steden zullen ook "Anlaufstellen" ingericht worden naar het Freiburger model.

Scheepmaker, W. Huisvesting reclassenten, met medewerking van E.J. ter Bals en J.M.F. Baars.

's-Gravenhage, Wetenschappelijk voorlichtings- en documentatie centrum van het Ministerie van justitie, 1973, 62 blz.

Het onderzoek bevat een indirecte peiling van de behoefte aan halfway houses, waarbij allerlei problematiek rond de huisvesting van reclassenten aan de orde wordt gesteld.

Smith, M.M. Grendon outpost.

Social work today, 5e jrg., nr. 1, 1974, blz. 3-6.

Grendon outpost was bestemd voor ex-gedetineerden uit de Grendon gevangenis. In 1970 kreeg men de beschikking over een flat in East End, Londen. Al spoedig bleek dat de meest gestoorde en onevenwichtige personen zich tot de flat aangetrokken voelden. De vrijheid op zichzelf, geld, alcohol en de andere sekse veroorzaakte allerlei problemen. Angst voor uitbarstingen van geweld vormden een voortdurende dreiging. Het bleek dat de flat niet de juiste accommodatie was voor deze ex-gedetineerden. Men heeft toen besloten deze flat alleen te gebruiken voor de ex-gedetineerden uit de adolescenten vleugel van Grendon. Op enkele kleine delicten na bleken de adolescenten zich goed in de flat te kunnen handhaven. Men is bezig met de planning van een "outpost" dichterbij.

Stafford, G. Moving out from the traditional. International journal of offender therapy and comparative criminology, 17e jrg., nr. 1, 1972. blz. 41-47.

Uiteenzetting over de After care registry and resettlement unit, die zich tot taak stelt ex-gedetineerden uit de binnenstad van Londen op te vangen.

Steps from prison. An enquiry into the need for accommodation for homeless prisoners. prep. by R. Walssley. London, London probation after care service, 1972, 54 blz.

Twee Regional group consultative committees for After care hostels in Engeland hebben een onderzoek ingesteld naar accommodatiemogelijkheden voor thuisloze gedetineerden. Men heeft onderzocht hoe groot het aantal mensen is die uit de gevangenis ontslagen zijn, wat voor soort accommodatie zij nodig hebben en men heeft een vergelijking getroffen van de voorhanden accommodatie met de eigenlijk benodigde accommodatie in bepaalde gebieden.

Sullivan, D.C., L.J. Seigel en T. Clear. The halfway house, ten years later; reappraisal of correctional innovation.

Canadian journal of criminology and correction, 16e jrg., nr. 2, april 1974, blz. 188-197.

Toen men tien jaar geleden in Canada het systeem van de halfway houses invoerde, koesterde men hiervan hoge verwachtingen. De recente literatuur laat echter zien dat de resultaten van de halfway houses teleurstellen, met name wat betreft het recidivisme. De schrijvers bestudeerden kritisch de tot nu toe verrichte onderzoeken en kwamen tot de conclusie dat de onderzoekers twee belangrijke variabelen hebben verwaarloosd, te weten de classificatie van de bevolking in de halfway houses en de manier waarop deze gestichten worden beheerd. Wil men het effect van de halfway houses op zijn juiste waarde schatten, dan moet men volgens de schrijvers eerst deze factoren onderzoeken.

Met literatuuropgave.

Van dit artikel is een samenvatting opgenomen op blz. 4.

Trasler, G. Specialized hostels for homeless offenders. International journal of offender therapy and comparative criminology, 16e jrg., nr. 3, 1972, blz. 224-249.

Verslag van een onderzoek naar de kenmerken, de aantallen en de behoeften van delinquenten zonder huisvestingsmogelijkheden na hun straftijd en een overzicht van de bestaande "hostels" in de onderzochte regio. Een onderscheid wordt gemaakt tussen gespecialiseerde en commerciële "hostels". Naast de "hostels" waarin het gezinsmodel min of meer wordt nagebootst, bestaan er ook "communities", waarin niet naar een imitatie van de gezinssfeer gestreefd wordt.

Vegelian, R. Een sluisinternaat in Enschede. Maandblad voor berechting en reclassering, 50e jrg., nr. 3, maart 1971, blz. 49-54.

Dit sluisinternaat "De Wiem", dat aan de inrichting "Oldenkotte" te Rekken is gekoppeld, is op 1 juni 1970 geopend. Oorspronkelijk zijn vele protesten uit de omgeving gerezen, maar de bezwaren bleken op een volkomen scheef beeld van de ter beschikking gestelde -psychopaat - te berusten, en na rechtzetting van deze misvatting is zowel door de omgeving als door de pers vriendelijk gereageerd tijdens de opening.

"De Wiem" is bedoeld voor ter beschikking gestelden wier behandeling in Oldenkotte afloopt, voor wie althans intra-murale bemoeienis niet meer noodzakelijk is. Zij hebben de inrichtingsfase achter de rug, maar moeten nog herstellen van de vervreemding van de maatschappij, en de deskundige dient voor hen als begeleider en niet meer als behandelaar.

Halfway houses'en sluisinternaten t.b.v. jongeren, al of niet na tussenkomst van de rechter.

Davies, M. en I. Sinclair.

Families, hostels and delinquents: an attempt to assess cause and effect.

British journal of criminology, 11e jrg., nr. 3, juli 1971, blz. 213-229.

In dit artikel wordt gebruik gemaakt van 2 afzonderlijke onderzoeken, één betrekking hebbend op mannelijke adolescenten, "probationers" die thuis woonden en het ander op mannelijke adolescenten die leefden in een "probation hostel". Getracht wordt die factoren in huis en "hostel" op te sporen die in verband staan met delinquentie. De steekproef van thuiswonenden bestond uit 507 personen waarvan er 189 binnen 12 maanden opnieuw veroordeeld werden. De toezichthoudende "probation officers" vulden vragenlijsten in met vragen over de sociale omgeving. Er werden 429 personen, die in een "hostel" woonden, in het onderzoek betrokken. Over hun situatie werd door huisbezoekers gegevens verstrekt. Analyse van de gegevens over de thuiswonenden suggereerde dat de kansen om opnieuw veroordeeld te worden klein zijn wanneer de vaders streng zijn, affectie tonen en de houding van de vaders gesteund wordt door de moeders. De resultaten van het onderzoek in de "hostels" waren hiermee in overeenstemming. Verder bleek dat het toekomstig gedrag van "probationers" vooral afhankelijk is van directe omgeving en minder van vroegere ervaringen. Persoonlijkheidsverschillen, die wel sterk van vroegere ervaringen afhankelijk zijn, spelen echter ook een rol. Aan het slot van dit artikel worden wegen aangegeven om deze en andere resultaten in te passen in typologieën die uiteindelijk voor de behandeling van belang zijn.

Delillo, G. Youth community in Brescia. Comunità giovanili in Brescia.

Esperienze di rieducazione, 18e jrg., nr. 6, 1971, blz. 103-105.

Acht adolescenten wonen onder supervisie van een observatiecentrum uit Brescia samen in een huis in Brescia. De auteur vindt het wonen in een halfway house niet geschikt voor iedere jongen.

Deze opzet is niet alleen als vorm van nazorg bedoeld maar ook als therapie. De jongens gaan naar school of naar hun werk. In hun vrije tijd hebben ze contacten met mensen uit de omgeving van het huis, wat hun integratie in de gemeenschap zal vergemakkelijken.

Directory of halfway houses and group homes for troubled children. 3rd. ed.

Tallahassee, Florida, Division of Youth serv., Florida state department of health and rehabilitation service, 1973, 117 blz. De directory geeft informatie over de volgende behandelingsprogramma's voor kinderen met moeilijkheden: halfway houses, groepscentra, kleine en grote groepshuizen, dagbehandelingsprogramma's en kinderbeschermingsinrichtingen in 50 Amerikaanse staten en 7 Canadese provincies.

Eidt, H.H. Behandlung jugendlicher Straftäter in Freiheit; eine Untersuchung typenspezifischer Behandlung im "Community treatment project" in Sacramento.

Göttingen, Schwartz, 1973, 375 blz. Kriminologische Studien, Bd. 16.

Elder, P.D. House for ex-borstal girls - an exploratory project.

British journal of criminology, 12e jrg., nr. 4, oktober 1972, blz. 357-374.

Avalon was bestemd voor meisjes die na in een borstal te zijn geweest geen goed thuis hadden. Na drie en een half jaar heeft men het gesloten. De schrijver bespreekt de psychologische problemen die de meisjes hadden. Hij geeft enkele adviezen voor het werken met zulke meisjes.

Van dit artikel is een samenvatting opgenomen op blz. 12.

Halfweghuis "Woodrose", evaluatie juni 1971-juni 1972.

Amsterdam, De halfweg, 1972, 88 blz. gestencild.

Verslag van de gebeurtenissen en veranderingen die plaatsvonden in de Wielingen, onderdeel van het sociaalagogisch centrum het Burgerweeshuis Amsterdam (voormalig Hervormd Jeugdhuis) uitlopend in een zelfstandig bestaan van de Halfweg; tehuis voor circa 20 jongens en meisjes tussen 15 en 20 jaar, waarin de individuele ontplooiing door middel van samenwerkingsrelaties tussen mentoren (team) en bewoners centraal staat.

Hostels for probationers.

London, Home office, 1971. 199 blz. In dit rapport wordt beschreven hoe de gang van zaken in de tehuizen is, wat de selectieprocedures zijn, wat de relaties met de buitenwereld zijn en wat de rol van de staf is. Over meer dan 5000 jongeren werden cijfers verzameld.

Huber, A., H. Küppers en G. Still.
Das Tübinger Wohnkollektiv Frosch-
gasse 1.

Deutsche Jugend, 20e jrg., nr. 1, januari 1972, blz. 17-24; nr. 2, februari 1972, blz. 73-80.

Bespreking van een project om jeugdigen die onder toezicht der reclasering staan en niet thuis kunnen wonen middels een samenwonen met lotgenoten te helpen.

Juvenile community, A, in Salerno.
Una comunità giovanile a Salerno.

Esperienze di rieducazione, 19e jrg., nr. 2, 1973, blz. 6-12.

De halfway-voorziening werd in december 1971 in Salerno in een groot nieuw gebouw ondergebracht. De groep bestaat uit 5-6 jongens met een gemiddelde leeftijd van 17 jaar. De staf bestaat uit één pedagoog en twee assistenten.

Het project is nog te jong om al iets over de resultaten te kunnen zeggen. Er was tot nu toe weinig eenheid in de groep en er waren weinig contacten naar buiten.

Lezingen gehouden op de door de R.O.J.A. georganiseerde oriëntatiedag rond het thema "halfweghuizen-pensiontehuizen" op 25 januari 1973.

Amsterdam, Regionale organisatie jeugdbelangen Amsterdam, 1973. 21 blz. gestencild. Lezingen resp. gehouden door H.E. Sluys van Werven over het pensiontehuis van H.V.O. te Amsterdam (huisvesting voor onbehuisden) N. Vlasveld over de jeugdpensions van de stichting katholieke kindertehuizen te Scheveningen-Den Haag; A. van Hout over het halfweghuis "Woodrose" van het Sociaalagogisch centrum te Amsterdam en E. Vlek over Huize Maria te Haarlem, een pensiontehuis voor meisjes.

Opvangtehuis in Groningen.

Kri, 3e jrg., nr. 5, 1973, blz. 6-7.

In Groningen zijn plannen ontwikkeld voor de oprichting van een halfway house voor thuisloze jeugdige delinquenten.

Palmer, T.B. Differential placement of delinquents in group homes; final report (of) the Group home project.

Sacramento, California Youth authority, 1972, 215 blz.

Met los:synopsis.

Eindrapport van een driejarig onderzoek in de V.S. (1966-1969) naar de geschiktheid en werkwijze van 18 gespecialiseerde typen van groepshuizen voor ernstig delinquent jongens. Ervaringen en conclusies.

Van dit rapport is een samenvatting opgenomen op blz. 5.

Pearson, J.W. The group home project; an exploration into the use of group homes for delinquents in a differential treatment setting.

Sacramento, State of California, human relations agency, 1970. 24 blz.

Overzicht van de activiteiten van het Group home project, een driejarig onderzoek in de V.S. (1966-1969) naar de geschiktheid en werkwijze van de diverse vormen van groepshuizen voor de behandeling van ernstig delinquent jongens. Voorlopige conclusies.

Pensiontehuizen en halfweghuizen; vormen van begeleide kamerbewoning ten behoeve van jongeren (werkgroep voorzitter R.H. de Bel).
Amsterdam, St. Ideële kamerbemiddeling en huisvesting SIKH, 1973. 27 blz.

Rachin, R.L. So you want to open a halfway house.

Federal probation, 36e jrg., nr. 1, maart 1972, blz. 30-37.

Veel halfway houses beperken zich tot het geven van kost en inwoning en het verlenen van hulp bij het zoeken naar werk en permanent onderdak aan hun bewoners. In dit artikel wordt beschreven hoe een halfway house voor jeugdige delinquenten idealiter zou moeten zijn: namelijk een therapeutische eenheid, waarbij de kern van het programma bestaat uit intensieve groepsbehandelingsbijeenkomsten (dagelijks 1½ uur) gericht op verantwoordelijkheidsgevoel en werkelijkheidszin. De veranderingen in houding en gedrag moeten in hoofdzaak teweeggebracht worden door de andere bewoners, leeftijdgenoten dus. Uit vrije wil komt men in een "halfway house". In 4 à 6 maanden moeten de behandelingsdoeleinden bereikt zijn. 20 tot 25 jeugdigen in een "halfway house" zijn het meest ideaal. De voordelen van "face-to-face" interactie moeten echter afgewogen worden tegen budgettaire overwegingen. Veel zorg moet besteed worden aan het zoeken naar een geschikte plaats om een "halfway house" te beginnen. Met de buurt moeten de contacten zo goed mogelijk gelegd worden en zij moeten met zorg onderhouden worden, opdat er een verhouding ontstaat, waarbij zowel het halfway house als de bevolking baat heeft. Tot slot wordt vermeld hoe van de ruimten in het gebouw het beste gebruik gemaakt kan worden.

Siewe, B. Halfweghuizen: veilig uitgangspunt voor terugkeer in maatschappij.

Jeugdwerk nu, 5e jrg., nr. 8, 9 april 1973, blz. 9-10.

Van jongeren die in moeilijkheden zijn geraakt en die door JAC, Release of een andere hulpverleningsinstelling door de meest acute ellende zijn heen geholpen, wordt na verloop van tijd verwacht dat ze weer zelfstandig in de maatschappij

kunnen functioneren. Het ontbreken van begeleiding maakt dat die jongeren telkens weer terugkomen bij de hulpcentra. Deze lacune in de hulpverlening gaf aanleiding tot het formeren van een werkgroep, die mogelijkheden zou nagaan voor het oprichten van huizen waarin deze jongeren onder lichte begeleiding leren weer zelfstandig te leven.

Sinclair, J. Hostels for probationers; a study of the aims, working and variations in effectiveness of male probation hostels with special reference to the influence of the environment on delinquency. London, Her Majesty's stationary office, 1971.200 blz. Home office research studies, 6. Onderzoek in Engeland in 1966 gehouden bij 23 "approved probation hostels", een soort open pensions voor delinquentie jongens tussen 15 en 21 jaar, die door de rechter voor maximaal 1 jaar hierin worden geplaatst. Deze huizen kunnen tussen de 12 en 24 jongens opnemen. Onderzoek naar de resultaten, de werkwijze en de opvoedingsmethodiek.

Trojanowicz, R.C. Inherent treatment characteristics in a halfway house for delinquent boys.

Federal probation, 35e jrg., nr. 1, maart 1971, blz. 18-26.

Halfway houses werden oorspronkelijk opgericht voor psychiatrische patienten, maar zij worden in toenemende mate als waardevol voor delinquenten gezien.

In dit artikel worden een aantal vernieuwingen besproken die doorgevoerd werden in een halfway house voor 12 jongens tussen de 13 en 19 jaar in Lansing, Michigan.

Deze vernieuwingen hielden o.a. in: decentralisatie van besluitvorming, doorbreking van de starre taakverdeling bewaarder-therapeut, en verbetering van de communicatie tussen staf en delinquenten, ondermeer door afschaffen van het gebruik van vaktaal.

Aan het slot van het artikel wordt het project kort geëvalueerd en worden enkele aanbevelingen geformuleerd.

Van dit artikel is een samenvatting opgenomen op blz. 7.

Vasoli, R.H., en F.J. Fahey. Halfway house for reformatory releasees. Crime and delinquency, 16e jrg., nr. 3, 1970, blz. 292-304.

In samenwerking met een universiteit, een groot staalconcern en enkele overheidsinstanties heeft men een halfway house opgericht voor jeugdige delinquenten. De meeste delinquenten komen in aanmerking voor een goedbetaalde baan in de fabriek. Degenen die niet aan de eisen van fabrieksleiding voldeden, kregen een opleiding of werden bij andere werkgevers geplaatst. Iedere jongen krijgt in principe zes weken vrij onderdak en als hij tijdelijk zonder werk is, krijgt hij bovendien nog een toelage. Het programma omvat voorts recreatie, voortdurende supervisie, psychologische begeleiding, medische zorg en onderwijs. De deelnemers aan het programma hadden echter een even grote recidive als degenen die regelrecht van het opvoedingsgesticht in de maatschappij geplaatst waren.

Van dit artikel is een samenvatting opgenomen op blz. 10.

Warren, M. Correctional treatment in community settings; prep. for the VI international congress on criminology, Madrid, Spain, september 21-27, 1970. Washington, U.S. Dept. of health, education and welfare; health services and mental health administration 1972, 59 blz., lit. opg. National institute of mental health DHEW publications, 72-9129.

Overzicht van lopende onderzoeken op het gebied van reclassering en re-socialisering met (jeugdige) delinquenten buiten de gevangenis of het opvoedingsgesticht zoals o.m. de halfway houses en de pleeg- en groepshuizen (z.g. community-based treatment).

*Halfway houses en sluisinternaten
t.b.v. psychiatrische patienten.*

Baganz, P.G., A.E. Smith,
R. Goldstein et al.

The YMCA as a halfway facility.
Hospital and community psychiatry,
22e jrg., nr. 5, mei 1971, blz.
156-159.

Het artikel bevat een studie over de mogelijkheden van het YMCA bij chronisch psychiatrische patienten. Vergelijkingen worden getrokken met het conventionele doorgangshuis van vroegere psychiatrische patienten.

Beudeker, M., en H. Wemekamp.

Studenten tonen aan dat opleiding tot arts structureel moet worden gewijzigd; verslag van een wetenschappelijk onderzoek.

Medisch contact, 28e jrg., nr. 24,
15 juni 1973, blz. 723-725.

Het sluisinternaat te Amsterdam, dat is opgericht in 1969 vormt een tussenfase tussen de psychiatrische kliniek en de maatschappij. De cliënten worden opgenomen zowel uit de psychiatrische kliniek als uit de maatschappij, in het eerste geval om de patienten te resocialiseren, in het laatste geval om te voorkomen dat een opname van 24 uur nodig wordt. In 1972 heeft men een onderzoek ingesteld naar de resultaten van de "Sluis". Daartoe heeft men een enquête gehouden onder cliënten die meer dan een half jaar geleden het Sluisinternaat hadden verlaten. Hun huidige situatie, zoals die uit de enquête naar voren komt, wordt vergeleken met hun situatie bij opname in en bij ontslag uit de Sluis. Het blijkt dat het merendeel van de opgenomen cliënten zelfstandiger geworden is.

Van dit artikel is een samenvatting opgenomen op blz. 15.

Britten, C.S. The function of a halfway house within a longstay ward.

International journal of social psychiatry,
20e jrg., nr. 1/2, lente/zomer 1974, blz.
78-79.

Het halfway house "the Hostel Unit" is bestemd voor langdurig opgenomen psychiatrische patienten.

De selectie criteria zijn:

1. zichzelf kunnen onderhouden
2. in staat zijn tot contact met anderen
3. kunnen werken, bij voorkeur buiten het ziekenhuis
4. zich gedragen op een manier zonder direct de aandacht van het publiek te trekken.

In sommige patienten was een duidelijke vooruitgang in gedrag te merken. Geen van de patienten wilden na drie maanden nog terugkeren naar de inrichting. Enkel een keerden na langdurig opgenomen te zijn geweest terug in de maatschappij.

Cannon, M.S., en M.J. Witkin. Halfway houses serving the mentally ill and alcoholics, United States, 1969-1970; mental health facilities report.

Rockville, Maryland, National institute of mental health, 1971. 38 blz. lit. opg.

Chien, C.P., en J.O. Cole. Landlord-supervised cooperative apartments: a new modality for community-based treatment.

American journal of psychiatry, 130e jrg., nr. 2,
1973, blz. 156-159.

In Boston is een programma ontwikkeld om langdurige hospitalisatie van psychiatrische patienten tegen te gaan. In de omgeving van het Boston staatsziekenhuis vindt men huizen met drie verdiepingen. De patient bewoont één verdieping, de huisbewaarder een andere en de derde verdieping is aan iemand anders verhuurd. De huisbewaarder houdt toezicht op de patient. De patienten die voor een dergelijk appartement in aanmerking komen moeten in staat zijn zichzelf te verzorgen. Of ze al dan niet psychotische symptomen hebben, doet niet ter zake.

Croney, J., en M. Morgan. Group homes for mental patients. Social service quarterly, 44e jrg., nr. 2, oktober-december 1970, blz. 60-64.

De auteurs, twee verpleegsters, beschrijven hun ervaringen met een tehuis voor mensen, die langdurig in een psychiatrische inrichting zijn verpleegd. De patienten zorgden zelf voor hun dagelijks onderhoud.

Zij concluderen dat als men chronische patienten de juiste omgeving geeft, zij zich in gunstige zin ontwikkelen. In sommige gevallen is ont-slag uit de inrichting zelfs een voorwaarde tot een verdere gunstige ontwikkeling. Ook patienten die niet kunnen werken, kunnen een volwaardiger leven leiden in een dergelijk tehuis in de maatschappij, dan in een grote psychiatrische inrichting.

Gordon, M.Z. en B.B. Smith. The psychiatric halfway house; a guide for residents and their families. White plains, Halfway house publications, 1973. 32 blz.

Jansen, E. The role of the halfway house in community mental health program, in the United Kingdom and America. American journal of psychiatry, 126e jrg., nr. 10, april 1970, blz. 1498-1504.

De auteur bespreekt verschillende manieren om een sluisinternaat op te zetten waaronder een opvatting ge-resulteerd uit een experimenteel project in Engeland.

Naar aanleiding van de grote belangstelling voor dit type sluisinternaat, werd in Engeland een stichting in het leven geroepen, de Richmond fellowship, die zich bezig houdt met de organisatie van halfway houses. Het doel van dergelijke typen halfway houses is: het creëren van een realistische situatie waarin de groepsleden geholpen kunnen worden en elkaar kunnen helpen zichzelf beter te begrijpen en een legitieme bevrediging te ervaren in de relaties en het herleren van sociale vaardigheden en werkactiviteiten. Het uiteindelijke doel is de uiteindelijke onafhankelijkheid van ieder individu en zijn herintegratie in de maatschappij.

Van dit artikel is een samenvatting opgenomen op blz. 13.

Kaaij, H. De Sluis, een kind van z'n tijd. Amsterdam, Instituut voor wetenschap der andragogie, 1974. 80 blz.

Verslag van de stage van de schrijver in "de Sluis", semimurale hulpverleningsinstelling in de geestelijke gezondheidszorg, en beknopt overzicht van de geschiedenis van de geestelijke gezondheidszorg.

Van dit verslag is een samenvatting opgenomen op blz. 17.

Kantor, O., A. Hiller en J. Thuell.

Developing an activity program in a welfare hotel.

Hospital and community psychiatry, 25e jrg., nr. 8, augustus 1974, blz. 520-524.

In een hotel in Greenwich village, waar 140 mannen wonen, meestal ex-psychiatrische patienten, alcoholisten en ex-delinquenten, trachten twee therapeuten de woonomstandigheden van het hotel te verbeteren door de sociale en recreatieve mogelijkheden van de inwoners te ontwikkelen en ze te helpen hun zelfbeeld te versterken. De moeilijkheden die ze ontmoeten bij het programma en de resultaten worden beschreven.

Lehmann, B.W. Ervaringen van een avond- en een nachtkliniek; 5 jaren sluisinternaat te Amsterdam.

Lezing gehouden naar aanleiding van het 5-jarig bestaan van de Sluis, oktober 1974.

"De Sluis" is bestemd voor die mensen die nog wel of al weer in staat zijn overdag te werken, maar die in de overige tijd ten gevolge van b.v. vereenzaming, conflictueuze gezinsomstandigheden in situaties komen te verkeren die voor hen onhoudbaar is. In de eerste jaren diende de Sluis vooral als door-gangsstation tussen de psychiatrische inrichting en de maatschappij.

De laatste jaren worden er meer mensen opgenomen die regelrecht uit de maatschappij komen. Bij hen tracht men een psychiatrische opname juist te voorkomen. Naast de resocialiserende functie van "de Sluis" wordt tegenwoordig veel meer dan vroeger aandacht besteed aan de psychotherapeutische functie. Naast individuele gesprekken en groepsgesprekken omvat het therapie programma voor sommigen ook gesprekken samen met een partner en eventueel andere gezinsleden. In samenwerking met een medewerker van het Instituut voor Sociale psychologie van

de Vrije universiteit is er de afgelopen jaren een programma ontwikkeld voor een "sociale vaardigheidstraining", dat bedoeld is om door middel van door rollenspel-oefeningen gewonnen inzichten in eigen gedrag om te zetten in een grotere vaardigheid om zeer concrete situaties in het dagelijks leven tot eigen tevredenheid te kunnen hanteren. De staf ziet voor zichzelf een duidelijke taak als hulpverlener en wijst de rol van "goede vriend" of "gedistancieerde deskundige, die het allemaal het beste weet", van de hand.

Londen, J. van. Van beschut wonen naar woonrevalidatie; reactie op de serie "Thema's uit het 2e rapport van de visiecommissie St. Bavo.

Medisch contact, 29e jrg., nr. 2, 11 januari 1974, blz. 37-39.

In 1973 heeft de vereniging dr. Schroeder van der Kolk hotel Ambassador in Den Haag gehuurd, dat plaats biedt aan 100 personen. Het is bestemd voor volwassenen onder 65 jaar, die geen verzorging, doch wel een zekere begeleiding nodig hebben. Overdag dienen zij bezigheden buitenshuis te hebben. Dit hotel heeft alle elementen om het hospitalisatie syndroom te bestrijden: schaalverkleining, mogelijkheid tot het doorbreken van het isolement; toeneming van prikkel- en keuzemogelijkheid; mogelijkheden tot invoering van het element maatschappelijk werk en agologie ter voorkoming van solistisch medisch-verpleegkundige leiding en begeleiding. De resultaten vallen vooralsnog tegen.

Normen sluisinternaten verbonden aan psychiatrische inrichtingen en sluisinternaten verbonden aan sociaal psychiatrische diensten.

Amsterdam, Sluisinternaat, 1970. 17 blz.

Leden van de werkgroep: E.C. de Graaf, E. de Haan, J.W.M. Jongmans, M.A.J. Romme, K. Visser, en P. van Wirdum.

De werkgroep meent dat de psychiatrische zorg in Nederland dringend behoefte heeft aan "tussenvoorzieningen" tussen ziekenhuis en ambulante hulpverlening. De sluisinternaten verbonden aan sociaal-psychiatrische diensten kunnen als voorbeeld dienen voor een differentiatievorm in deze tussenvoorzieningen, waaraan de naam nachtkliniek kan worden toegekend. De werkgroep is van mening dat deze vorm van "tussenvoorziening" een vorm van semi-intramurale zorg is die gefinancierd dient te worden op dezelfde wijze als de instituten voor klinische gezondheidszorg. De ontwikkeling zou ernstig afgeremd worden als de sluisinternaten verbonden aan de sociaal-psychiatrische diensten, functionerend als nachtklinieken, niet erkend zouden worden in de A.W.B.Z. Deze erkenning dient vergelijkbaar te zijn met de erkenning der "dagklinieken". In een bijlage heeft de werkgroep gemeend de normen voor de sluisinternaten en nachtklinieken te moeten formuleren, waarbij deze normen bedoeld zijn als een voorbeeld dat flexibel gebruikt moet worden.

Offerhaus, R.E. Een beschut of begeleid wonen; thema's uit het 2e rapport van de visie commissie St. Bavo.

Medisch contact, 28e jrg., nr. 51, 21 december 1973, blz. 1425-1426.

De auteur bespreekt de bezwaren van langdurige opname in een psychiatrisch ziekenhuis. Hij pleit voor een verblijf van chronische patienten in een gewoon huis, waar ze als een gezin bijeen wonen, met een zekere vorm van begeleiding.

Riehm, L., en C.F. O'Brien. Project in apartment group living.

Social work, 18e jrg., nr. 3, mei 1973, blz. 36-43.

In augustus en september 1969 is de Lincoln unit van het Bronx ziekenhuis een project begonnen met het samenwonen in een flat van een groep psychiatrische patienten, die daarvoor opgenomen waren in een psychiatrische inrichting.

De voornaamste behandelingsmethode was sociaal groepswork. Incidenteel werd individuele en gezinsbehandeling toegepast.

Van de 35 psychiatrische patienten die tot 1972 in de flats gewoond hadden moesten er 14 weer in het ziekenhuis opgenomen worden, maar zes van hen keerden na een korte opname weer terug naar de flats.

Van dit artikel is een samenvatting opgenomen op blz. 18.

Starting and running a group home.
London, National association for
mental health, 1972, 29 blz.

Stein, E., en K.D. Sorenson.

A cooperative apartment for transi-
tional patients.

Mental hygiene, 56e jrg., nr. 1,
1971, blz. 68-74.

Besproken wordt een zes jaar durend
overgangspjject voor psychisch ge-
stoorde vrouwen in een coöperatieve
flat zonder voortdurend toezicht.

Symposion "Doelstelling, mogelijk-
heden en werkwijzen van een nacht-
kliniek."

Amsterdam (Sluisinternaat), 1970,
26 blz. lit. opg.

Ter gelegenheid van de opening van
"De Sluis" werd op 12 februari 1970
een symposium gehouden over "Doel-
stelling, mogelijkheden en werkwijzen
van een nachtkliniek". Daartoe werd
door een werkgroep bestaande uit
o.m. dr. M.A.J. Romme en J. Foudraïne
een werkstuk opgesteld, dat in gesten-
cilde vorm is verspreid en in een
aantal bibliotheken opgenomen. Dit
werkstuk omvat o.m. een studie over
"Primaire nood, primaire preventie:
de Keer-sluis", waarin doelstelling,
organisatie en beleid worden uiteen-
gezet.

Gedacht wordt aan een centrum waar-
bij naast kortdurende dag- en nacht-
opvang, het hoofdaccent ligt op
groepspsychotherapie, afgestemd op
snelle terugkeer naar gezin c.q.
maatschappij. Het belang van primaire
preventie wordt benadrukt, alsmede
het noodzakelijk streven naar ophef-
fing van het stigma van inrichtings-
patiënt. In een tweede bijdrage
onder de titel "Van sluisinternaat
naar nachtkliniek" wordt uiteenge-
zet, op welke wijze men optimaal
denkt tegemoet te komen aan het ge-
brek aan adequate opname- en opvang-
mogelijkheden voor psychiatrische
patienten in de regio Amsterdam.

De nachtkliniek heeft een eigen indicatiege-
bied: patienten voor wie de geïsoleerde po-
sitie in de maatschappij of de relaties in
het woongebied te belastend zijn, zodat het
ten behoeve van hun behandeling nodig is,
hen van dit alles, tijdelijk te bevrijden.
De opname is een tijdelijke zaak en de doel-
stelling is de volledige terugkeer in de maat-
schappij, die mogelijk moet worden op basis
van toegenomen zelfstandigheid.

Torrenburgh, G.H. Sociale revalidatie van
psychiatrische patienten via sociaal-
psychiatrische sluisinternaten.

Amsterdam, Centraal instituut voor Christe-
lijke sociale arbeid, 1970, 32 blz.

Eindexamenscriptie CICSA.

De scriptie behandelt de vraag naar taak
maatschappelijk werker in deze sector.

Wiernasz, M.J. Quarter-way-house program for
the hospitalized mentally ill.

Social work, 17e jrg., nr. 6, 1972, blz. 72-77.

Het Smith home programma is bedoeld om psy-
chiatrische patienten die langdurig in het
ziekenhuis van Connecticut Valley verbleven,
te resocialiseren. Men is met het programma
begonnen in juni 1969. Het programma is ont-
wikkeld naar analogie van Jones therapeutische
gemeenschap. Het vereist een nieuwe rol van
zowel patient als staf. Op korte termijn wil
men het niveau van functioneren van de patient
verhogen en hem voorbereiden op terugkeer in
de maatschappij. Op lange termijn wil men het
aantal patienten dat ontslagen wordt door het
ziekenhuis doen toenemen en het aantal mis-
lukkingen in de maatschappij doen afnemen.
Men streeft ernaar de dienst aan de patienten
te vermeerderen en de kosten te verminderen.